

به نام خداوند بخشنده مهربان

تئوری‌های مدیریت

مجموعه مدیریت

مؤلف: دکتر ناصر عسگری

آمادگی آزمون دکتری

عسگری، ناصر (۱۳۶۴)

تنوری‌های مدیریت (مجموعه مدیریت) دکتر ناصر عسگری

مشاوران صعود ماهان، ۱۳۹۴

۳۷۰ ص، جدول، نمودار، (آمادگی آزمون دکتری)

شابک

ISBN:978-600-389-176-0

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

فارسی و لاتین - چاپ اول

۱- تنوری‌های مدیریت

۲- آزمون‌ها و تمرین‌ها

۲- آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی

۴- دانشگاه‌ها و مدارس عالی - ایران - آزمون‌ها

دکتر ناصر عسگری

چ - عنوان

کتابخانه ملی ایران ۳۸۴۴۴۳۹

انتشارات مشاوران صعود ماهان

- نام کتاب: تنوری‌های مدیریت
- مدیران مسئول: مجید و هادی سیاری
- مؤلف: دکتر ناصر عسگری
- مسئول برنامه‌ریزی و تولید محتوا: منصور محمدزاده
- مسئول تولید: سمیه بیگی
- ناشر: مشاوران صعود ماهان
- نویت و تاریخ چاپ: چاپ اول / ۱۳۹۴
- تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۵۰۰/۰۰۰ ریال
- شابک: ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۹-۱۷۶-۰

انتشارات مشاوران صعود ماهان: تهران - خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع ولیعصر مطهری، پلاک ۲۰۵۰

تلفن: ۸۸۱۰۰۱۱۳ و ۸۴۰۱۳۱۳

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی آزاد ماهان می‌باشد. و هرگونه اقتباس و کپی‌برداری از این اثر بدون اخذ مجوز پیگرد قانونی دارد.

بنام خدا

ایمان داریم که هر تغییر و تحول بزرگی در مسیر زندگی بدون تحول معرفت و نگرش میسر نخواهد بود. پس بیایید با اندیشه توکل، تفکر، تلاش و تحمل در توسعه دنیای فکریمان برای نیل به آرامش و آسایش توأمان اولین گام را برداریم. چون همگی یقین داریم دانایی، توانایی می آورد.

شاد باشید و دلی را شاد کنید

برادران سیاری

شاید مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده میزان پیشرفت و توسعه هر سازمان و جامعه‌ای شیوه مدیریت آن باشد. مدیریت به عنوان «علم و هنر کار کردن با و به‌وسیله دیگران» باید از ظرفیت‌ها و منابع موجود به گونه‌ای اثربخش و کارا بهره‌برداری کند و زمینه‌ای فراهم سازد که با ایجاد ترکیبی موزون از عناصر مختلف سازمانی امکان موفقیت، بهره‌وری و تعالی مستمر سازمان را فراهم سازد. آشنایی با اصول و نظریه‌های این رشته تا حدود زیادی به مدیران سازمان‌ها در دستیابی به این مهم کمک می‌کند. از این رو بخش قابل توجهی از واحدهای آموزشی رشته مدیریت در دانشگاه و همچنین دوره‌های مهارت‌آموزی مدیران به تشریح مبانی نظری این رشته و وظایف مدیریت در سازمان می‌پردازند.

از این رو در آزمون دکتری مدیریت نیز درس تئوری سازمان به عنوان یکی از منابع اصلی دروس تخصصی معرفی شده و این درس نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در موفقیت در این آزمون را دارد. با وجود این، گستردگی منابع این سرفصل از یک‌سو و محدودیت زمانی اغلب داوطلبان آزمون دکتری از سوی دیگر، نیاز به منبعی جامع برای پاسخ به سوالات این درس را ضروری ساخته است.

تدوین کتاب حاضر تلاشی برای برآورده ساختن موثر این نیاز و نتیجه چندین سال تجربه نویسنده در تدریس این درس در دانشگاه و دوره‌های آمادگی کارشناسی ارشد و دکتری بوده است. این کتاب مفهوم مدیریت را به عنوان "به‌کارگیری مؤثر و کارآمد منابع انسانی و مادی سازمان با انجام وظایفی همچون برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل جهت تحقق اهداف مشخص" در نظر گرفته و بر این اساس در قالب هفت بخش (۱۳ فصل و ۵ ضمیمه) تدوین شده است:

- بخش اول با عنوان کلیات شامل دو فصل است: (۱) مفاهیم پایه سازمان و مدیریت، و (۲) طبقه‌بندی تاریخی تئوری‌های سازمان و مدیریت؛
- بخش دوم با عنوان تصمیم‌گیری اثربخش شامل دو فصل است: (۳) تصمیم‌گیری و (۴) خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی؛
- بخش سوم با عنوان برنامه‌ریزی شامل دو فصل است: (۵) برنامه‌ریزی و (۶) مدیریت راهبردی؛
- بخش چهارم کتاب با عنوان سازماندهی شامل سه فصل است: (۷) اصول و فرایند سازماندهی؛ (۸) ابعاد ساختاری و محتوایی سازمان و (۹) انواع ساختارهای سازمانی؛
- بخش پنجم کتاب با عنوان هدایت شامل سه فصل است: (۱۰) رهبری، (۱۱) انگیزش و (۱۲) ارتباطات؛
- بخش ششم با عنوان کنترل نیز شامل یک فصل با همین عنوان است.
- در بخش هفتم کتاب نیز ۹ موضوع از تئوری‌های سازمان و مدیریت در قالب ۹ ضمیمه ارائه شده است: (۱) تکامل تئوری‌های سازمان، (۲) الگوهای ارزیابی اثربخشی سازمان، (۳) مدیریت محیط سازمانی، (۴) مدیریت بحران، (۵) استعاره‌های سازمان، (۶) پست‌مدرنیسم، (۷) مدیریت دانش، (۸) سرمایه اجتماعی، (۹) سرمایه فکری.
- در پایان کتاب نیز مجموعه آزمون‌های دکتری سال‌های گذشته این درس ارائه شده است.

آنچه این کتاب را نسبت به کتاب‌های بسیاری که در این زمینه وجود دارد متمایز می‌سازد شیوه نگارش آن است؛ این کتاب تلاش دارد اصول و تئوری‌های عمومی مدیریت را در قالب الگوهای یادگیری مؤثر و مدل چارچوب ذهنی ارائه کند تا امکان یادگیری سریع‌تر و مؤثرتر مطالب را فراهم سازد. بدین منظور مفاهیم عمومی مدیریت را به شکل طبقه‌بندی‌های مفهومی، نمایش نموداری، جداول راهنما، خلاصه‌ها، نکات و تعاریف ساده و جامع ارائه می‌کند؛ به طوری که خواننده می‌تواند همه مفاهیم اصلی و جزئیات مرتبط با آن‌ها را در قالب دسته‌بندی‌های اصولی و مرتبط مطالعه نماید. دسته‌بندی، شماره‌بندی و استفاده از اشکال و نمودارهای مرتبط از ویژگی‌های منحصربه‌فرد این کتاب است. افزون بر این در همه فصول کتاب، معادل انگلیسی واژگان و اصطلاحات کلیدی در مقابل معادل فارسی آن‌ها آورده شده است، که هم به درک بهتر مفاهیم کمک می‌کند و هم موجب تقویت زبان تخصصی دانشجویان مدیریت خواهد شد. آزمون‌های چهارگزینه‌ای طبقه‌بندی شده نیز یکی دیگر از ویژگی‌های خاص این کتاب است؛ در پایان هر فصل سوال‌های آزمون‌های سال‌های گذشته آزمون‌های سراسری به شکل فصل‌به‌فصل طبقه‌بندی و ارائه شده است. این آزمون‌ها جهت مرور مطالب و کسب آمادگی لازم جهت آزمون‌های سراسری دانشگاه‌ها مفید خواهد بود. افزون بر اینکه در بسیاری از موارد در آزمون این درس، سوال‌ها تکراری از سال‌های گذشته دیده می‌شود.

با وجودی که در این کتاب تلاش شده خلاصه ساده و جامعی از چندین کتاب مربوط به تئوری‌های سازمان و مدیریت شود، حجم محدود کتاب باعث شده فرصت کافی برای تشریح عمیق و ارائه چارچوب کلان و مثال‌های کاربردی وجود نداشته باشد. از این رو به داوطلبان آزمون دکتری این رشته توصیه می‌شود برای کسب شناختی عمیق و چارچوبی جامع از تئوری‌های سازمان و مرور تحلیلی آزمون‌های این درس در کلاس‌های حضوری یا مجازی این درس که در موسسه آموزش عالی آزاد ماهان که توسط نویسنده این اثر برگزار می‌شود، شرکت کنند.

با امید به اینکه کتاب حاضر بتواند در اعتلای سطح دانش دانشجویان و مدیران و نیز قبولی داوطلبان کنکور دکتری مدیریت مفید باشد، موجب امتنان خواهد بود که با ارائه نظرات پیشنهادی و اصلاحی خود به اعتلای این اثر یاری فرمایید.

بخش نخست: کلیات تئوری‌های سازمان و مدیریت

فصل اول: مفهوم‌شناسی سازمان و مدیریت.....	۸
فصل دوم: طبقه‌بندی تاریخی تئوری‌های سازمان.....	۲۱

بخش دوم: تصمیم‌گیری و نقش خلاقیت در آن

فصل سوم: تصمیم‌گیری.....	۶۵
فصل چهارم: خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی.....	۸۷

بخش سوم: برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی

فصل پنجم: برنامه‌ریزی.....	۱۰۱
فصل ششم: اصول برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی.....	۱۱۹

بخش چهارم: سازماندهی

فصل هفتم: سازماندهی و فرآیند طراحی ساختار سازمانی.....	۱۳۷
فصل هشتم: ابعاد ساختاری و محتوایی سازمان.....	۱۵۳
فصل نهم: معرفی انواع ساختارهای سازمانی.....	۱۸۱

بخش پنجم: هدایتی

فصل دهم: رهبری.....	۲۱۵
فصل یازدهم: انگیزش.....	۲۳۵
فصل دوازدهم: ارتباطات.....	۲۵۷

بخش ششم: کنترل

فصل سیزدهم: کنترل سازمانی.....	۲۷۵
--------------------------------	-----

بخش هفتم: ضمیمه‌ها

ضمیمه ۱: تکامل تئوری‌های سازمان.....	۲۸۱
ضمیمه ۲: الگوهای ارزیابی اثربخشی سازمان.....	۲۹۹
ضمیمه ۳: مدیریت محیط سازمانی.....	۳۰۹
ضمیمه ۴: مدیریت بحران.....	۳۱۵
ضمیمه ۵: استعاره‌های سازمانی.....	۳۱۹
ضمیمه ۶: پست‌مدرنیسم.....	۳۲۵
ضمیمه ۷: مدیریت دانش.....	۳۳۱
ضمیمه ۸: سرمایه اجتماعی.....	۳۳۷
ضمیمه ۹: سرمایه فکری.....	۳۴۳

بخش هشتم:

سوالات آزمون‌های دکتری سال‌های گذشته.....	۳۴۹
پاسخنامه.....	۳۶۵

بنام خدا

ایمان داریم که هر تغییر و تحول بزرگی در مسیر زندگی بدون تحول معرفت و نگرش میسر نخواهد بود. پس بیایید با اندیشه توکل، تفکر، تلاش و تحمل در توسعه دنیای فکریمان برای نیل به آرامش و آسایش توأمان اولین گام را برداریم. چون همگی یقین داریم دانایی، توانایی می‌آورد.

شاد باشید و دلی را شاد کنید

برادران سیاری

شاید مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده میزان پیشرفت و توسعه هر سازمان و جامعه‌ای شیوه مدیریت آن باشد. مدیریت به عنوان «علم و هنر کار کردن با و به‌وسیله دیگران» باید از ظرفیت‌ها و منابع موجود به گونه‌ای اثربخش و کارا بهره‌برداری کند و زمینه‌ای فراهم سازد که با ایجاد ترکیبی موزون از عناصر مختلف سازمانی امکان موفقیت، بهره‌وری و تعالی مستمر سازمان را فراهم سازد. آشنایی با اصول و نظریه‌های این رشته تا حدود زیادی به مدیران سازمان‌ها در دستیابی به این مهم کمک می‌کند. از این رو بخش قابل توجهی از واحدهای آموزشی رشته مدیریت در دانشگاه و همچنین دوره‌های مهارت‌آموزی مدیران به تشریح مبانی نظری این رشته و وظایف مدیریت در سازمان می‌پردازند.

از این رو در آزمون دکتری مدیریت نیز درس تئوری سازمان به عنوان یکی از منابع اصلی دروس تخصصی معرفی شده و این درس نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در موفقیت در این آزمون را دارد. با وجود این، گستردگی منابع این سرفصل از یک‌سو و محدودیت زمانی اغلب داوطلبان آزمون دکتری از سوی دیگر، نیاز به منبعی جامع برای پاسخ به سوالات این درس را ضروری ساخته است.

تدوین کتاب حاضر تلاشی برای برآورده ساختن موثر این نیاز و نتیجه چندین سال تجربه نویسنده در تدریس این درس در دانشگاه و دوره‌های آمادگی کارشناسی ارشد و دکتری بوده است. این کتاب مفهوم مدیریت را به عنوان "به‌کارگیری مؤثر و کارآمد منابع انسانی و مادی سازمان با انجام وظایف همچون برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل جهت تحقق اهداف مشخص" در نظر گرفته و بر این اساس در قالب هفت بخش (۱۳ فصل و ۵ ضمیمه) تدوین شده است:

- بخش اول با عنوان کلیات شامل دو فصل است: (۱) مفاهیم پایه سازمان و مدیریت، و (۲) طبقه‌بندی تاریخی تئوری‌های سازمان و مدیریت؛
- بخش دوم با عنوان تصمیم‌گیری اثربخش شامل دو فصل است: (۳) تصمیم‌گیری و (۴) خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی؛
- بخش سوم با عنوان برنامه‌ریزی شامل دو فصل است: (۵) برنامه‌ریزی و (۶) مدیریت راهبردی؛
- بخش چهارم کتاب با عنوان سازماندهی شامل سه فصل است: (۷) اصول و فرایند سازماندهی؛ (۸) ابعاد ساختاری و محتوایی سازمان و (۹) انواع ساختارهای سازمانی؛
- بخش پنجم کتاب با عنوان هدایت شامل سه فصل است: (۱۰) رهبری، (۱۱) انگیزش و (۱۲) ارتباطات؛
- بخش ششم با عنوان کنترل نیز شامل یک فصل به همین عنوان است.
- در بخش هفتم کتاب نیز ۹ موضوع از تئوری‌های سازمان و مدیریت در قالب ۹ ضمیمه ارائه شده است: (۱) تکامل تئوری‌های سازمان، (۲) الگوهای ارزیابی اثربخشی سازمان، (۳) مدیریت محیط سازمانی، (۴) مدیریت بحران، (۵) استعاره‌های سازمان، (۶) پست‌مدرنیسم، (۷) مدیریت دانش، (۸) سرمایه اجتماعی و (۹) سربایه فکری.
- در پایان کتاب نیز مجموعه آزمون‌های دکتری سال‌های گذشته این درس ارائه شده است.

آنچه این کتاب را نسبت به کتاب‌های بسیاری که در این زمینه وجود دارد متمایز می‌سازد شیوه نگارش آن است؛ این کتاب تلاش دارد اصول و تئوری‌های عمومی مدیریت را در قالب الگوهای یادگیری مؤثر و مدل چارچوب هدایت ارائه کند تا امکان یادگیری سریع‌تر و مؤثرتر مطالب را فراهم سازد. بدین منظور مفاهیم عمومی مدیریت را به شکل طبقه‌بندی‌های مفهومی، نمایش نموداری، جداول راهنما، خلاصه‌ها، نکات و تعاریف ساده و جامع ارائه می‌کند؛ به طوری که خواننده می‌تواند همه مفاهیم اصلی و جزئیات مرتبط با آن‌ها را در قالب دسته‌بندی‌های اصولی و مرتبط مطالعه نماید. دسته‌بندی، شماره‌بندی و استفاده از اشکال و نمودارهای مرتبط از ویژگی‌های منحصربه‌فرد این کتاب است. افزون بر این در همه فصول کتاب، معادل انگلیسی واژگان و اصطلاحات کلیدی در مقابل معادل فارسی آن‌ها آورده شده است، که هم به درک بهتر مفاهیم کمک می‌کند و هم موجب تقویت زبان تخصصی دانشجویان مدیریت خواهد شد. آزمون‌های چهارگزینه‌ای طبقه‌بندی شده نیز یکی دیگر از ویژگی‌های خاص این کتاب است؛ در پایان هر فصل سوال‌های آزمون‌های سال‌های گذشته آزمون‌های سراسری به شکل فصل‌به‌فصل طبقه‌بندی و ارائه شده است. این آزمون‌ها جهت مرور مطالب و کسب آمادگی لازم جهت آزمون‌های سراسری دانشگاه‌ها مفید خواهد بود. افزون بر اینکه در بسیاری از موارد در آزمون این درس، سوال‌ها تکراری از سال‌های گذشته دیده می‌شود.

با وجودی که در این کتاب تلاش شده خلاصه ساده و جامعی از چندین کتاب مربوط به تئوری‌های سازمان و مدیریت شود، حجم محدود کتاب باعث شده فرصت کافی برای تشریح عمیق و ارائه چارچوب کلان و مثال‌های کاربردی وجود نداشته باشد. از این رو به داوطلبان آزمون دکتری این رشته توصیه می‌شود برای کسب شناختی عمیق و چارچوبی جامع از تئوری‌های سازمان و مرور تحلیلی آزمون‌های این درس در کلاس‌های حضوری یا مجازی این درس که در موسسه آموزش عالی آزاد ماهان که توسط نویسنده این اثر برگزار می‌شود، شرکت کنند. با امید به اینکه کتاب حاضر بتواند در اعتلای سطح دانش دانشجویان و مدیران و نیز قبولی داوطلبین کنکور دکتری مدیریت مفید باشد، موجب امتنان خواهد بود که با ارائه نظرات پیشنهادی و اصلاحی خود به اعتلای این اثر یاری فرمایید.

بخش نخست: کلیات تئوری‌های سازمان و مدیریت

فصل اول: مفهوم‌شناسی سازمان و مدیریت.....	۸
فصل دوم: طبقه‌بندی تاریخی تئوری‌های سازمان.....	۲۱

بخش دوم: تصمیم‌گیری و نقش خلاقیت در آن

فصل سوم: تصمیم‌گیری.....	۶۵
فصل چهارم: خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی.....	۸۷

بخش سوم: برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی

فصل پنجم: برنامه‌ریزی.....	۱۰۱
فصل ششم: اصول برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی.....	۱۱۹

بخش چهارم: سازماندهی

فصل هفتم: سازماندهی و فرآیند طراحی ساختار سازمانی.....	۱۳۷
فصل هشتم: ابعاد ساختاری و محتوایی سازمان.....	۱۵۳
فصل نهم: معرفی انواع ساختارهای سازمانی.....	۱۸۱

بخش پنجم: هدایتی

فصل دهم: رهبری.....	۲۱۵
فصل یازدهم: انگیزش.....	۲۳۵
فصل دوازدهم: ارتباطات.....	۲۵۷

بخش ششم: کنترل

فصل سیزدهم: کنترل سازمانی.....	۲۷۵
--------------------------------	-----

بخش هفتم: ضمیمه‌ها

ضمیمه ۱: تکامل تئوری‌های سازمان.....	۲۸۱
ضمیمه ۲: الگوهای ارزیابی اثربخشی سازمان.....	۲۹۹
ضمیمه ۳: مدیریت محیط سازمانی.....	۳۰۹
ضمیمه ۴: مدیریت بحران.....	۳۱۵
ضمیمه ۵: استعاره‌های سازمانی.....	۳۱۹
ضمیمه ۶: پست‌مدرنیسم.....	۳۲۵
ضمیمه ۷: مدیریت دانش.....	۳۳۱
ضمیمه ۸: سرمایه اجتماعی.....	۳۳۷
ضمیمه ۹: سرمایه فکری.....	۳۴۳

بخش هشتم:

سؤالات آزمون‌های دکتری سال‌های گذشته.....	۳۴۹
پاسخنامه.....	۳۶۵